Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Proszowickim na lata 2027 – 2029

Proszowice 2026

Wstęp ……..…..3
I. Podstawa prawna Programu ……..…… 4
II. Zadania z zakresu pieczy zastępczej ……5
1. Zadania Powiatu realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ……..5
2. Zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ……..…...7
3. Zadania Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej ……..……9
4. Zadania Zarządu Powiatu……..……..10
III. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza ……...10
IV. Piecza zastępcza w Województwie Małopolskim ……..……15
V. Diagnoza pieczy zastępczej w Powiecie Proszowickim ……..17
1. Rodzinna piecza zastępcza ……..……18
2. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej ……....….24
3. Instytucjonalna piecza zastępcza ……...…25
4. Wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej ……..……...……27
VI. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej - cele i kierunki działania ……...30
1. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2027-2029 ……..……36
2. Plan ograniczenia instytucjonalnej pieczy zastępczej ……..……37
VII. Realizacja Programu ……..…38
1. Skutki realizacji Programu ……..……38
2. Zagrożenia w realizacji Programu ……..……...38
3. Adresaci Programu ……..……39
4. Realizator Programu ……39
5. Monitoring i ewaluacja ……..……..40
Zakończenie ……40

Spis rysunków …….
Spis wykresów ……
Spis tabel …….

Wstęp

Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka.

Rodzina zaspokaja najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę miłości i bezpieczeństwa. Dlatego prawo do wychowywania w rodzinie jest jednym z podstawowych praw każdego dziecka. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Polityka rodzinna zajmuje szczególne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

W przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, taką formą wsparcia jest system pieczy zastępczej.

Mówiąc najogólniej, system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom, w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. System ten obejmuje zespół osób, instytucji oraz działań, których celem jest zapewnienie dziecku czasowej opieki i wychowania poza rodziną biologiczną.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej opracowano Powiatowy Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Proszowickim na lata 2027 – 2029. Program zawiera między innymi diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu proszowickiego, działania skierowane na pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, wsparcie funkcjonujących rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających, działania skierowane na ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy. W programie uwzględnia także pomoc dla usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej. Program uwzględnia lokalne uwarunkowania, wyznacza kierunki działań w perspektywie kolejnych trzech lat, z uwzględnieniem źródła finansowania, które jest niezbędne do ich realizacji. Program będzie realizowany wspólnie z podmiotami zaangażowanymi w działania na rzecz dziecka i rodziny.

Cele określone w niniejszym programie służą rozwojowi systemu pieczy zastępczej, który umożliwia dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców wychowywanie się w stabilnym i bezpiecznym środowisku. Należy podkreślić, że władze Powiatu

Proszowickiego zapewniają miejsca w pieczy zastępczej wszystkim dzieciom kierowanym do niej na podstawie orzeczeń sądu rodzinnego oraz przeznaczają na realizację tego zadania odpowiednie środki finansowe.

Niniejszy program stanowi spójny i kompleksowy zestaw działań Powiatu Proszowickiego w zakresie rozwoju pieczy zastępczej zaplanowanych na okres trzech najbliższych lat. Dokument obejmuje diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Powiatu. Określa także cele oraz zadania przewidziane do realizacji w okresie jego obowiązywania, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej jako preferowanego kierunku działań. Istotną część programu stanowi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Obejmuje on działania ukierunkowane na pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, ich szkolenie i kwalifikowanie, a także zapewnienie wsparcia już funkcjonującym rodzinom zastępczym. Zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji program zakłada ograniczanie liczby dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez zintensyfikowanie wsparcia w środowisku, zwiększenie dostępu do wielospecjalistycznej pomocy. Program uwzględnia zadania związane z procesem usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej. Obejmują one przygotowanie młodych osób do samodzielnego życia oraz zapewnienie im odpowiednich form wsparcia po opuszczeniu systemu pieczy. Dokument wskazuje również źródła finansowania oraz planowane nakłady niezbędne do realizacji założonych działań, a także określa wskaźniki monitorowania i oceny realizacji programu. Pozwalają one na bieżącą analizę efektywności podejmowanych działań oraz wprowadzanie ewentualnych korekt.

Przedstawiony program stanowi kontynuację działań realizowanych w ramach dotychczas obowiązującego „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024–2026”

I. Podstawa prawna Programu

Działania w zakresie objętym niniejszym programem podejmowane będą w oparciu o :

1) Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej,
2) Konwencję o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych,
3) Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
4) Ustawę z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
5) Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym,
6) Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Proszowickiego,
7) Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
8) Ustawę z dnia 9 czerwca 2022r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,

9) Ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
10) Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich,
11) Rozporządzenie w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

II. Zadania z zakresu pieczy zastępczej

Do głównych zadań powiatu wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należą organizowanie opieki i wychowania w pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej, przyznawanie określonych w ustawie świadczeń oraz przyznawanie pomocy finansowej i wsparcia dla wychowanków opuszczających różne formy pieczy zastępczej. Organizacja pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na powiecie. Piecza zastępcza z założenia jest nastawiona na przywrócenie dziecka rodzinie.

1. Zadania Powiatu realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo- wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia

funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;

7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

- grup wsparcia,
- specjalistycznego poradnictwa;

8) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;

9) wprowadzenie danych do Centralnego Rejestru Pieczy Zastępczej, ich aktualizacja i usuwanie;

10) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

11) finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

12) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, w terminie:

a) do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,

b) do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;

13) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstałych zaległości z tytułu nieponoszenia przez rodziców opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu wspierania rodzin z dziećmi;

2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców przebywających w Polsce, którzy potrzebują opieki, bez względu na ich status prawny lub powód pobytu;

3) finansowanie:

a) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub innego organu państwa obcego,

b) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych,

c) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne – dotyczących osób posiadających obywatelstwo polskie niemających miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osób umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych;

4) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich beneficjenta ochrony czasowej, który przybył legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie wskazanym w decyzji Rady Unii Europejskiej stwierdzającej istnienie masowego napływu wysiedleńców, i w celu korzystania z ochrony czasowej.

2. Zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;

3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
5) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
7) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
8) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
9) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
10) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
11) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
12) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
13) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
14) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
15) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich

kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
16) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
17) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
18) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
19) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku,
18) wprowadzenie danych do Centralnego Rejestru Pieczy Zastępczej, ich aktualizacja i usuwanie.

3. Zadania Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Organizator zatrudnia Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w celu objęcia pomocą i wsparciem rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej może objąć wsparciem i pomocą nie więcej niż 15 rodzin.
Zadaniem Koordynatora jest:
1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.
Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej działa na rzecz zarówno dzieci, jak i rodzin zastępczych, mając na celu zapewnienie jak najlepszej opieki i rozwoju dziecka.

Jego głównym zadaniem jest wsparcie i nadzór nad rodzinami zastępczymi oraz zapewnienie odpowiednich warunków dla dzieci, które w nich przebywają.

4. Zadania Zarządu Powiatu

Zarząd Powiatu sprawuje kontrolę nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo–wychowawczymi. Zarząd może upoważnić, w formie pisemnej, do sprawowania kontroli członka zarządu powiatu, pracownika urzędu albo kierownika jednostki organizacyjnej powiatu. Czynności kontrolnych nie może wykonywać koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

W związku z prowadzonym postępowaniem kontrolnym, Zarząd Powiatu ma prawo do:

1) żądania informacji, dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania kontroli,

2) wstępu w ciągu doby, w tym w porze nocnej – w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka do obiektów i pomieszczeń kontrolowanej jednostki, rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka w których wykonywane są ich zadania,

3) przeprowadzania oględzin obiektów, składników majątku kontrolowanej jednostki oraz przebiegu określonych czynności objętych obowiązującym standardem,

4) przeprowadzania oględzin obiektów, w których kontrolowana rodzina zastępcza lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka sprawują pieczą zastępczą,

5) żądania od pracowników kontrolowanej jednostki, rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka udzielenia informacji w formie ustnej lub pisemnej w zakresie przeprowadzanej kontroli,

6) obserwacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

7) przeprowadzania indywidualnych rozmów z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, w tym zasięgania opinii dzieci, z uwzględnieniem ich wieku, możliwości intelektualnych oraz stopnia dojrzałości poznawczej.

III. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyróżnia dwie formy pieczy zastępczej – rodzinną i instytucjonalną. Celem krajowej i unijnej polityki rodzinnej jest ograniczenie roli placówek opiekuńczo – wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Dla dziecka, które jest pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności poszukuje się rodziny zastępczej, a dopiero po wyczerpaniu takiej możliwości, dziecko trafia do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza zastępcza:

Rodzinna piecza zastępcza to tymczasowa forma opieki nad dzieckiem, które z rożnych powodów nie może przebywać ze swoimi rodzicami biologicznymi. Zapewnia ona dziecku wychowanie w warunkach zbliżonych do rodziny. Głównym celem rodzinnej pieczy zastępczej jest dążenie do powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub – gdy jest to niemożliwe – znalezienie mu stałej rodziny (adopcji).

Formy rodzinnej pieczy zastępczej:

a) Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą wstępni i rodzeństwo dziecka. Dzięki temu, w sposób naturalny podtrzymywane są więzi rodzinne, a jednocześnie dzieci pozostają w swojej dalszej, ale biologicznej rodzinie. Umieszczenie w takim środowisku jest priorytetowe, o ile jest zgodne z dobrem dziecka.

b) Rodziny zastępcze niezawodowe tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem lub krewni nie będący wstępnymi i rodzeństwem dziecka. W rodzinie niezawodowej w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 wychowanków. Jedynie za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest dopuszczalne umieszczenie większej liczby dzieci. Dotyczy to przypadku umieszczenia rodzeństwa.

c) Rodziny zastępcze zawodowe, w których w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 wychowanków, a umieszczenie większej liczby dzieci (rodzeństwa) wymaga zgody rodziny zastępczej i pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej, na podstawie zawartej umowy, otrzymują wynagrodzenie z tytułu sprawowania opieki nad dziećmi.

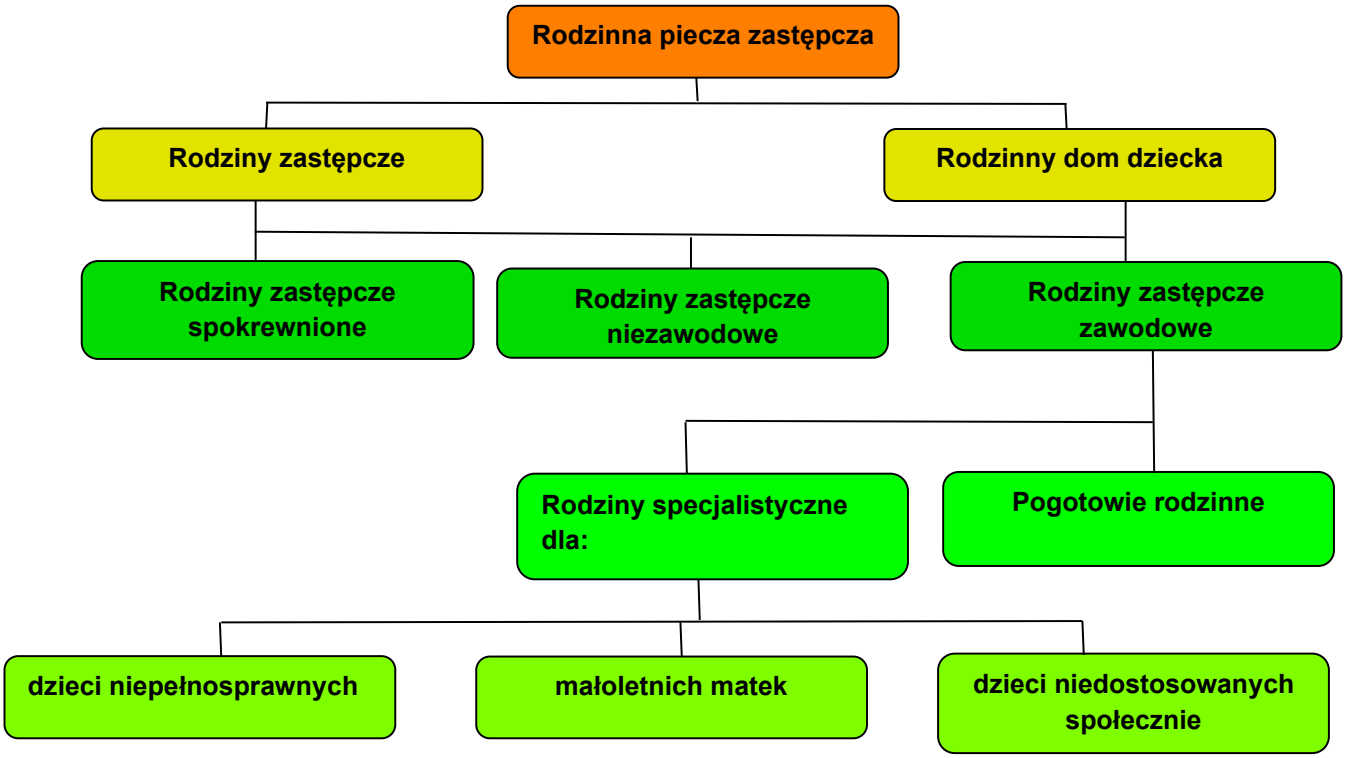
Rodziny zastępcze zawodowe:

- pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem; umieszcza się w nich dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej;
- specjalistyczne rodziny zastępcze – umieszcza się w nich w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci skierowane na podstawie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, a także małoletnie matki z dziećmi.

d) Rodzinny dom dziecka może stworzyć małżeństwo lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W rodzinnym domu dziecka tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 8 wychowanków. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. W tej formie opieki wychowywane są dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwione jest wspólne wychowanie się licznego rodzeństwa.

Z zawodową rodziną zastępczą zawierana jest umowa na okres co najmniej 4 lat, a z prowadzącym rodzinny dom dziecka na okres co najmniej 5 lat. Na podstawie zawartych umów rodziny zastępcze i prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymują wynagrodzenie.
Jeżeli w rodzinie zastępczej zawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, a w rodzinnym domu dziecka niż 4 dzieci, na podstawie wniosku, zatrudniane są osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Rysunek Nr 1. Model rodzinnej pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne

Sprawujący rodzinną pieczę zastępczą nie przejmuje pełnej władzy nad dzieckiem, sprawuje wyłącznie bieżącą pieczę. Wyjątek stanowi, gdy sąd rodzinny ustanowi rodzinę zastępczą

lub prowadzącego rodzinny dom dziecka również opiekunem prawnym dla danego dziecka. Wówczas osoby te posiadają prawo o decydowaniu o wszystkich sprawach istotnych dla rozwoju i wychowania dziecka.

Osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą powinny zapewnić dziecku całodobową opiekę i wychowanie, a w szczególności dostęp do świadczeń zdrowotnych, zapewnić właściwą edukację i wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych, zapewnić rozwój uzdolnień i zainteresowań, a także zaspokoić jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne. Jeżeli sąd nie postanowi inaczej, dziecko przebywające w pieczy zastępczej ma prawo do kontaktu z rodzicami lub innymi członkami rodziny. Dziecko powinno mieć również poczucie tego, że rodzina zastępcza zapewnia mu ochroną przed ingerencją w jego życie prywatne. Przede wszystkim rodzina zastępcza powinna traktować dziecko przebywające w pieczy zastępczej w sposób sprzyjający godności i wartości osobistej.

Instytucjonalna piecza zastępcza:

W sytuacji, gdy sąd ingeruje we władze rodzicielską i konieczne jest umieszczenie dziecka poza środowiskiem naturalnym, powinno być ono umieszczone w pierwszej kolejności w rodzinnej formie pieczy zastępczej. Jednak nie zawsze takie rozwiązanie jest możliwe, dlatego też istotną funkcję pełni instytucjonalna piecza zastępcza.

Instytucjonalna piecza zastępcza to forma opieki nad dzieckiem pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, w ramach której dziecko wychowuje się w wyspecjalizowanej placówce, a nie w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Głównym zadaniem placówki jest zapewnienie dziecku całodobowej opieki, wychowania oraz zaspokojenia jego niezbędnych potrzeb:

- emocjonalnych i społecznych,
- rozwojowych i edukacyjnych (w tym wyrównanie opóźnień w nauce),
- zdrowotnych i bytowych.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

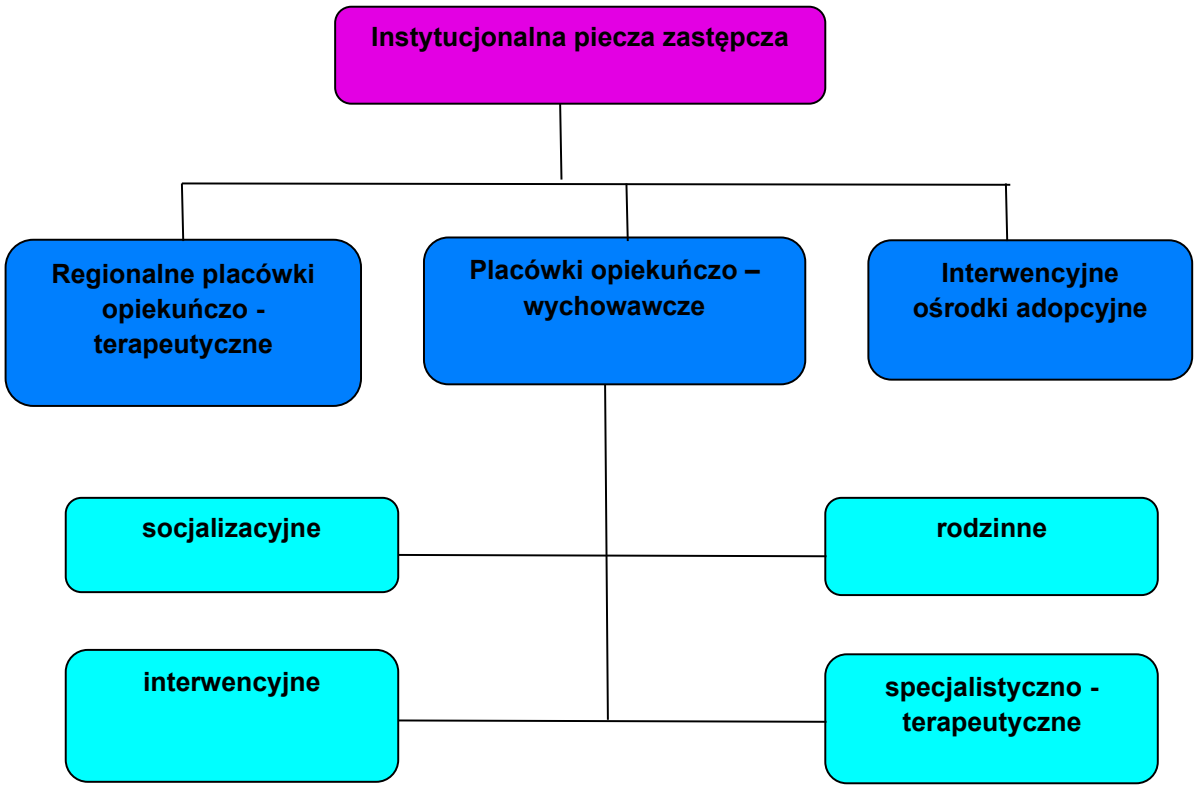
1) placówki opiekuńczo – wychowawczej typu:
- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno – terapeutycznego,
- rodzinnego,

2) regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej,

3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

W placówce opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno – terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.
W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 8 dzieci, a w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, dopuszczalne jest umieszczenie nie więcej jednak niż 10 dzieci.

Rysunek Nr 2. Model instytucjonalnej pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Powiatu Proszowickiego nie funkcjonuje żadna placówka opiekuńczo – wychowawcza. W przypadku konieczności umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej, miejsca są poszukiwane poza terenem naszego Powiatu.

IV. Piecza zastępcza w Województwie Małopolskim

Analizując dane zebrane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w „Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Małopolskiego" za lata 2023-2025 można wnioskować, że utrzymuje się tendencja wzrostu liczby rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w tych rodzinach. Stan ten jest zgodny z krajowymi i unijnymi tendencjami dotyczącymi deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.

Niestety wciąż brakuje nowych rodzin zastępczych a liczba dzieci, które wymagają zabezpieczenia rośnie. Według danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na połowę 2026r. na umieszczenie w pieczy zastępczej oczekiwało 1 907 dzieci. Oznacza to, że sądy wydały już prawomocne postanowienia o odebraniu tych dzieci z dotychczasowych środowisk, jednak fizycznie nie ma dla nich wolnych miejsc w pieczy zastępczej.

Tabela Nr 1. Rodzinna piecza zastępcza w Województwie Małopolskim w latach 2023-2025

	Rok 2023	Rok 2024	Rok 2025
Liczba rodzinnych domów dziecka	23	29	31
- liczba dzieci	164	202	221
Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	1227	1244	1238
- liczba dzieci	1623	1651	1644
Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	597	596	602
- liczba dzieci	820	810	798
Rodziny zastępcze zawodowe:	191	191	207
a) liczba rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	58	56	55
- liczba dzieci	143	121	123
b) liczba rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych	27	28	31
- liczba dzieci	51	48	58
c) liczba rodzin zastępczych zawodowych „zwykłych"	106	107	121
- liczba dzieci	330	347	370

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ROPS Kraków

Największą grupę stanowiły rodziny spokrewnione. W polskim systemie pieczy zastępczej rodziny spokrewnione (czyli dziadkowie lub pełnoletnie rodzeństwo) stanowią ponad 60% wszystkich rodzin zastępczych. Podczas ustanawiania pieczy zastępczej, w pierwszej kolejności szuka się opiekunów w najbliższym otoczeniu dziecka. Pozostaje ono w znamy sobie środowisku, często nie musi zmieniać szkoły. To mniejszy dla dziecka stres.

Z drugiej strony najmniejsza liczbę rodzin zastępczych stanowią rodziny specjalistyczne, które są uważane za jedną z najtrudniejszych i najbardziej obciążających form opieki nad dzieckiem. Do rodzin specjalistycznych trafiają dzieci w szczególnie trudnej sytuacji: z ciężkimi niepełnosprawnościami, przewlekle chore, z głębokimi zaburzeniami zachowania, po ciężkich traumach (np. FASD, RAD) lub małoletnie matki z dziećmi.

W roku 2023 - 2025 w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczonych dzieci w wieku 4-17 lat było w przedziale 72,8% - 72,9%, w wieku 18-24 lat pomiędzy 18,6% - 18,8%, a dzieci w wieku do 3 lat 8,6% - 8,3%.
W rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2023-2025 najwięcej dzieci umieszczonych było z powodu uzależnienia rodziców, głównie od alkoholu (35,0% - 32,8%), następnie z powodu bezradności wychowawczej 31,6% - 32,8%. Trzecim powodem było półsieroctwo 7,5% - 7,8%. W roku 2023 i 2024 na czwartym miejscu znalazło się sieroctwo 5,1% i 5,25. Natomiast w roku 2025 była to przemoc, której dotkniętych było 5,5% dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Pomimo podejmowanych działań zmierzających do ograniczenia instytucjonalnej pieczy zastępczej na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej, ta forma jest istotnym elementem wsparcia dziecka. Umieszczenie dziecka w placówce może nastąpić wtedy, gdy wyczerpano już wszystkie możliwości pomocy rodzinie biologicznej oraz gdy nie ma możliwości skierowania dziecka do rodzinnej pieczy zastępczej, oraz gdy dziecko ukończyło 10 r.ż.
W nagłych kryzysowych sytuacjach , gdy zdrowie lub życie dziecka jest zagrożone może być umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego, a w przypadku niemowląt do 1 roku życia w interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych.
Dzieci z poważnymi zaburzeniami zachowania, z niepełnosprawnościami lub wymagające stałej rehabilitacji kierowane są do regionalnych placówek opiekuńczo – terapeutycznych (na terenie województwa małopolskiego takie placówki nie funkcjonują).
Starsze dzieci i nastolatki z trudnościami w przystosowaniu się częściej trafiają do placówek opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego niż do rodzin zastępczych.

Tabela Nr 2. Instytucjonalna piecza zastępcza w Województwie Małopolskim w latach 2023-2025

	Rok 2023	Rok 2024	Rok 2025
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego	54	54	56
- liczba dzieci	670	693	682

Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego	5	6	9
- liczba dzieci	72	75	93
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczej typu specjalistyczno - terapeutycznego	17	18	19
- liczba dzieci	204	210	242
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego	21	20	15
- liczba dzieci	170	149	121

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ROPS Kraków

Największą liczbą funkcjonujących placówek są placówki typu socjalizacyjnego, natomiast najmniej jest tych typu interwencyjnego. Na przestrzeni analizowanych trzech lat można zauważyć, iż liczba placówek uległa minimalnemu zwiększeniu z wyjątkiem placówek typu rodzinnego. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach również rośnie.

W roku 2023 -2025 w instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczonych dzieci w wieku 4-17 lat było w przedziale 88,5% - 88,0%, w wieku 18-24 lat pomiędzy 7,9% - 8,9%, a dzieci w wieku do 3 lat 3,6% - 3,1%.

W instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2023-2025 najwięcej dzieci umieszczonych było z powodu bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (56,9% - 58,5%), uzależnienia rodziców, głównie od alkoholu (24,0% - 21,6%). Trzecim powodem była przemoc w rodzinie, której doświadczyło ok 12% dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Według danych GUS pod koniec 2025 r. w pieczy zastępczej przebywało 78,2 tys. dzieci – 60,7 tys. w pieczy rodzinnej, a 17,5 tys. w pieczy instytucjonalnej. W porównaniu z 2024r. liczba dzieci w pieczy zastępczej zwiększyła się o tysiąc, czyli o 1,3 proc.

V. Diagnoza pieczy zastępczej w Powiecie Proszowickim

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem własnym powiatu, realizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach.

W strukturze Centrum działa Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, do zadań którego należy udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym, dzieciom umieszczonym w tych rodzinach i wychowankom pieczy zastępczej. W skład Zespołu wchodzą: koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny i psycholog.

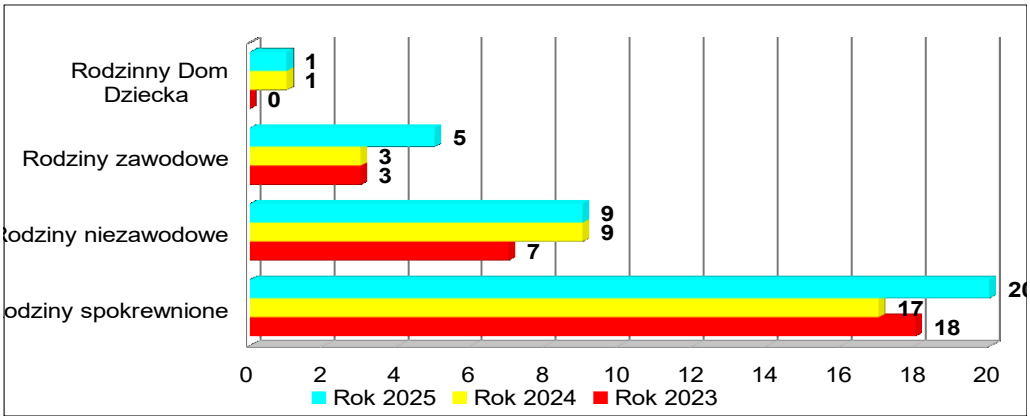
Na terenie Powiatu Proszowickiego funkcjonuje wyłącznie rodzinna piecza zastępcza.

Na podstawie danych za lata 2023 – 2025 przeprowadzono diagnozę pieczy zastępczej na terenie powiatu proszowickiego.

1. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

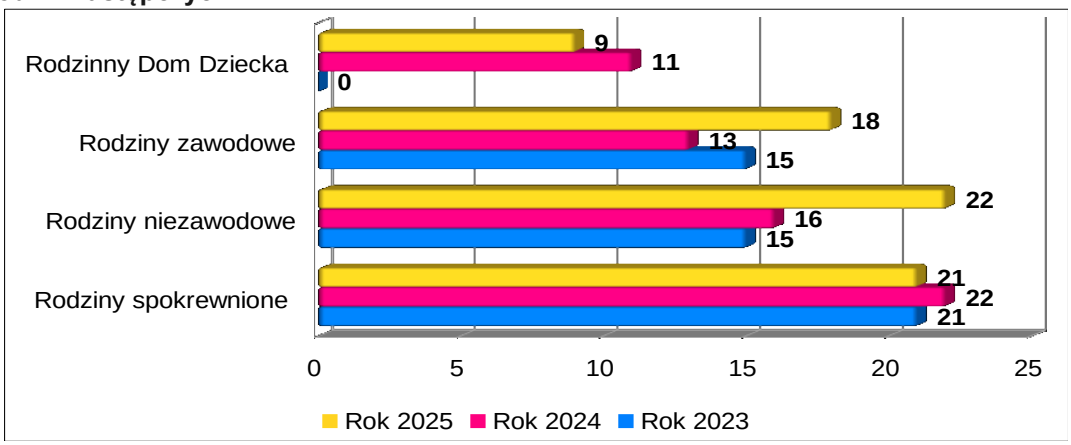
Wykres Nr 1. Liczba rodzin zastępczych w latach 2023 - 2025 w podziale na typy rodzin zastępczych

Źródło: opracowanie własne

Powyższy wykres pokazuje, że rodziny zastępcze spokrewnione są dominującą formą rodzinnej pieczy zastępczej. Ta forma przeważa w każdym analizowanym roku. Najczęściej dzieci umieszczane były w rodzinie zastępczej w osobach dziadków lub starszego rodzeństwa wówczas dziecko pozostaje w kręgu własnej rodziny, trafia do bliskich i nie wchodzi w całkowicie obce środowisko wychowawcze.

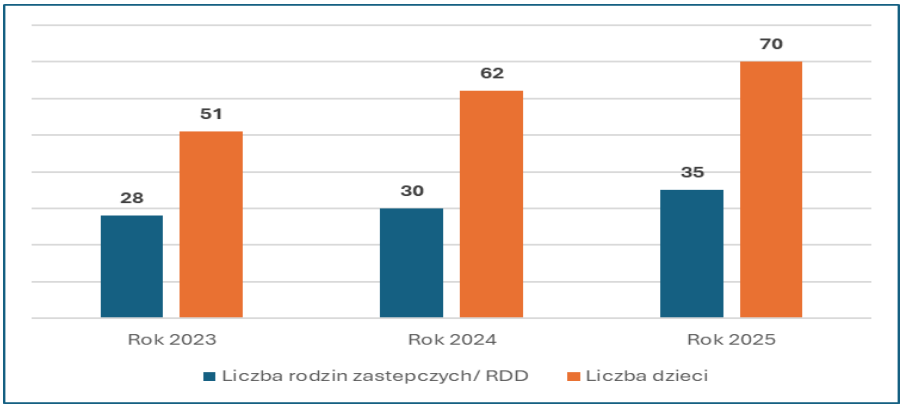
Wykres Nr 2. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2023-2025 w podziale na typy rodzin zastępczych

Źródło: opracowanie własne

Choć w analizowanym okresie widoczne były rotacje dzieci w pieczy zastępczej w ciągu całego roku kalendarzowego, to liczba rodzin zastępczych w powiecie proszowickim była na stosunkowo nie zmieniającym się poziomie.

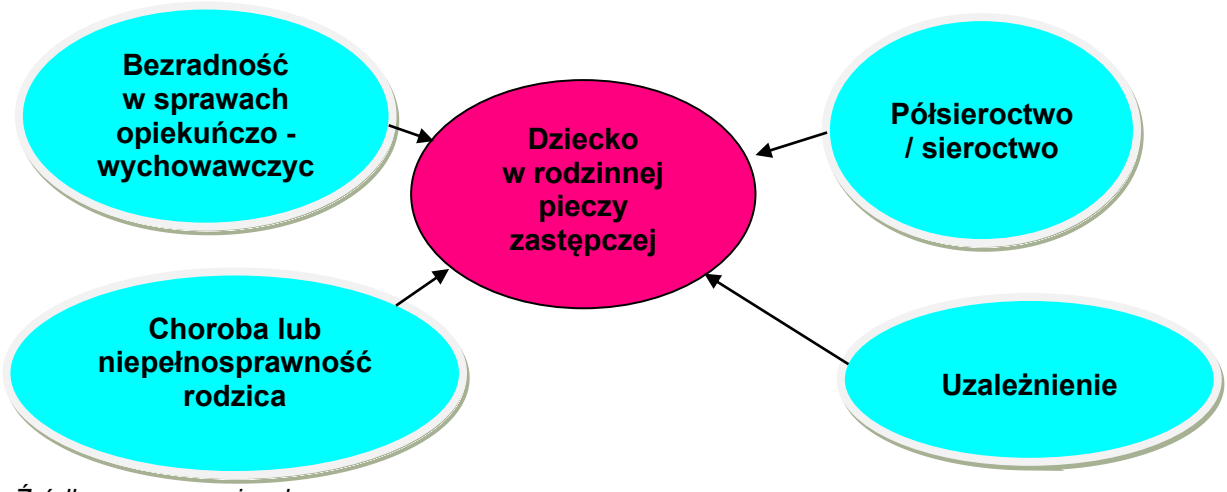
Wykres Nr 3. Łączna liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w latach 2023-2025

Źródło: opracowanie własne

W roku 2023 utworzono 3 nowe rodziny zastępcze, a w pieczy umieszczono 9 dzieci.
W roku 2024 utworzono 2 rodziny zastępcze i rodzinny dom dziecka, w których umieszczono 13 dzieci.
W roku 2025 utworzono 6 rodzin zastępczych i przekształcono 1 rodzinę zastępczą niezawodową w zawodową. w których w ciągu roku przebywało 12 dzieci.
Utworzone w ciągu tych 3 lat rodziny zastępcze, to przede wszystkim rodziny spokrewnione z w tymi dziećmi – dziadkowie lub starsze rodzeństwo.

Rysunek Nr 3. Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne

Głównym powodem umieszczania dzieci w pieczy zastępczej była bezradność opiekuńczo – wychowawcza rodziców biologicznych i stanowiła ok 80% wszystkich umieszczeń. Półsieroctwo stanowiło ok. 10%. Pozostałymi powodami umieszczania dzieci była choroba lub niepełnosprawność rodzica biologicznego, uzależnienie od alkoholu.

Tabela Nr 3. Liczba dzieci, które opuściły rodzinę zastępczą w latach 2023 - 2025

Liczba dzieci, w tym:	Rok 2023	Rok 2024	Rok 2025
- powróciły do rodziny biologicznej	2	4	2
- osiągnęły pełnoletniość	2	3	6
- zostały przysposobione	0	7	2
- zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	0	1	2
- zostały umieszczone w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej (przeniesienie pomiędzy rodzinami zastępczymi)	3	0	2

Źródło: opracowanie własne

Analiza danych przedstawionych w powyższej tabeli wskazuje, że głównym powodem opuszczenia rodziny zastępczej było osiągnięcie pełnoletności przez wychowanków i założenie własnego gospodarstwa domowego, a w przypadku dzieci do 18 roku życia był powrót do rodziny biologicznej.

Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej otrzymywały świadczenia pieniężne na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz inne świadczenia i dodatki wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Świadczenia, przyznawane rodzinom zastępczym mają charakter:

1) obligatoryjny:

- comiesięczna pomoc dla dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,
- dodatek z tytuły niepełnosprawności dziecka

2) fakultatywny:

- jednorazowa pomoc z tytułu przyjęcia dziecka do rodziny,
- pomoc losowa.

Rodziny zastępcze zawodowe oprócz tych świadczeń otrzymywały także wynagrodzenie za swoją pracę. Rodziny zastępcze zawodowe i rodzinny dom dziecka otrzymały dodatkowe wsparcie poprzez zatrudnienie osób do pomocy przy opiece nad dziećmi i przy pracach gospodarczych. W analizowanym okresie udzielono łącznie 11 tysięcy godzin wsparcia na kwotę 432 307 zł.

Na podstawie uchwały nr 61 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024–2027”, rodziny zastępcze

zawodowe i prowadzący rodzinny dom dziecka od 1 lipca 2024r. otrzymują co miesiąc dodatek w wysokości 1 000 zł brutto.

W przypadku urlopu wypoczynkowego rodziny zastępczej zawodowej lub w nagłych sytuacjach, w których rodzic nie mógł sprawować bezpośredniej pieczy zastępczej dzieci były umieszczane w rodzinach pomocowych, które również otrzymywały wynagrodzenie. Z takiego wsparcie skorzystały rodziny w 2025r.

Pomoc otrzymywali również wychowankowie, którzy opuścili pieczę zastępczą (pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie, na zagospodarowanie).

Tabela Nr 4. Świadczenia dla rodzin zastępczych i wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2023 - 2025

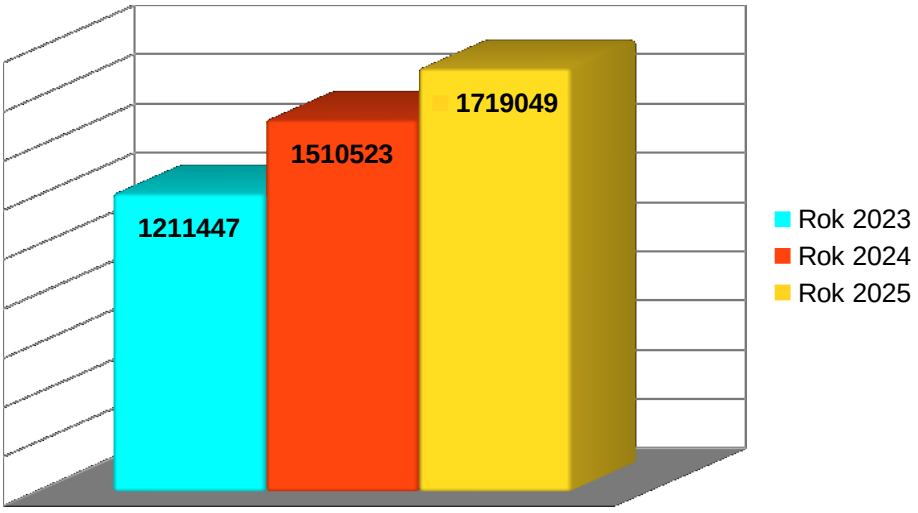
Rodzaj świadczeń	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Rok 2023		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka (na terenie powiatu proszowickiego)	51	744 307
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	5	
Pomoc dla wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	8	
Zwrot kosztów mediów dla rodzin zawodowych	3	
Pomoc losowa	1	
Wynagrodzenie rodzin zastępczych zawodowych	3	209 913
Wynagrodzenie dla rodziny pomocowej i rodzin do pomocy w opiece nad dziećmi i w pracach gospodarskich	5	122 003
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka (poza terenem powiatu proszowickiego)	8	135 224
Rok 2024		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka (na terenie powiatu proszowickiego)	62	969 770
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	10	
Pomoc dla wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	8	
Zwrot kosztów mediów dla rodzin zawodowych	3	
Pomoc losowa	13	
Pomoc na przeprowadzenie remontu	1	
Wynagrodzenie rodzin zastępczych zawodowych (w tym , w tym w ramach rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027”	4	301 486 (28 504)
Wynagrodzenie dla rodziny pomocowej i rodzin do pomocy w opiece nad dziećmi i w pracach gospodarskich	7	140 195

Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka (poza terenem powiatu proszowickiego)	3	99 072
Rok 2025		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka (na terenie powiatu proszowickiego)	70	1 070 352
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	6	
Pomoc dla wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	7	
Zwrot kosztów mediów dla rodzin zawodowych	4	
Wynagrodzenie rodzin zastępczych zawodowych i RDD, w tym w ramach rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027” i jako rodziny pomocowe	6	419 863 (57 008) (8 104)
Wynagrodzenie dla osób do pomocy w opiece nad dziećmi i w pracach gospodarskich	6	170 109
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka (poza terenem powiatu proszowickiego)	3	58 725

Źródło: opracowanie własne

W przeciągu 3 lat na rodzinną pieczę zastępczą (pomoc dla rodzin zastępczych jak i dla pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej) wydatkowano łączna kwotę w wysokości 4 441 019 zł. (kwota w 2025r. wzrosła o 29,4% w stosunku do 2023r.).

Wykres Nr 4. Wysokość środków finansowych przeznaczonych dla rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2023-2025

Źródło: opracowanie własne

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach, oferuje wsparcie dla rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w postaci: pomocy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, rodzin pomocowych, a także zapewnia poradnictwo psychologiczne, socjalne, pedagogiczne i prawne. Rodziny mogą brać udział w specjalistycznych szkoleniach i spotkaniach integracyjnych. Ponadto otrzymują wsparcie finansowe.

W ramach wsparcie rodzin zastępczych organizowane były specjalistyczne szkolenia, pogadanki oraz grupy wsparcia. Organizowano także warsztaty i pogadanki dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Zorganizowano i przeprowadzono szkolenia dla rodzin zastępczych o tematyce:
– „ Ochrona Standardów Małoletnich”,
- „Wspieranie zasobów własnych rodzica zastępczego”,
- „Prawne aspekty rodzicielstwa zastępczego”,
- „Wychowanie w rodzinie zastępczej, mocna Rodzina – skuteczna pomoc”.
W ramach integracji rodzin zastępczych zorganizowane były wspólne wyjazdy dla rodzin zastępczych wraz ich podopiecznymi do:
- Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach,
- Centrum Nauki Leonardo Da -Vinci w Podzamczu i Jaskini Raj w Chęcinach
- Sandomierza.
Wyjazdy były organizowane z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego.
Organizowano także integracyjne spotkanie wigilijne dla rodzin zastępczych i dzieci przebywających w tych rodzinach.

Rodzinom zastępczych zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka zapewniono wsparcie poprzez zatrudnienie osób do pomocy w opiece nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.
Dzieci przebywające w pieczy zastępczej oraz rodziny zastępcze jako otoczenie beneficjentów programu uczestniczyły w projekcie współfinansowanym ze środków unijnych „Szansa na Aktywność III”, a następnie w projekcie „Rehabilitacja – Aktywizacja”. W projekcie przewidziano wsparcie także dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą - osoby usamodzielniane. Osoby te mogły liczyć na wsparcie w ramach aktywizacji społecznej jak i aktywizacji zawodowej. Uczestnicy projektów w ramach aktywizacji społecznej objęci byli wsparciem psychologicznym, pedagogicznym. Uczestniczyli w warsztatach grupowych, które podnosiły kompetencję oraz wspierały

integrację osób w nich uczestniczących. Wsparcie aktywizacji zawodowej to m.in. wsparcie doradcy zawodowego, pośrednika pracy, kursy zawodowe, szkolenia czy realizacja staży zawodowych, co w przypadku osób usamodzielnianych podniesie ich kompetencje, kwalifikacje oraz przyczyni się do nabycia nowych umiejętności na rynku pracy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach współpracowało z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, tj.: innymi powiatami, właściwymi sądami rodzinnymi, kuratorami sądowymi, instytucjami oświatowymi, ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodzin, poradnią psychologiczno – pedagogiczną, komendą powiatową policji, kościołem katolickim, służbą zdrowia, ośrodkami adopcyjnymi, instytucjami i osobami zajmującymi się problematyką dziecka i rodziny. Jeden raz na kwartał koordynator organizował spotkania z asystentami rodzin z poszczególnych gmin, celem monitorowania sytuacji dzieci przebywających w dysfunkcyjnych rodzinach biologicznych, zagrożonych umieszczeniem poza środowiskiem rodziny naturalnej. W Poradni Psychologiczno -Pedagogicznej odbywały się spotkania małoletnich dzieci umieszczonych w pieczy z rodzicami biologicznymi.

2. Poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej

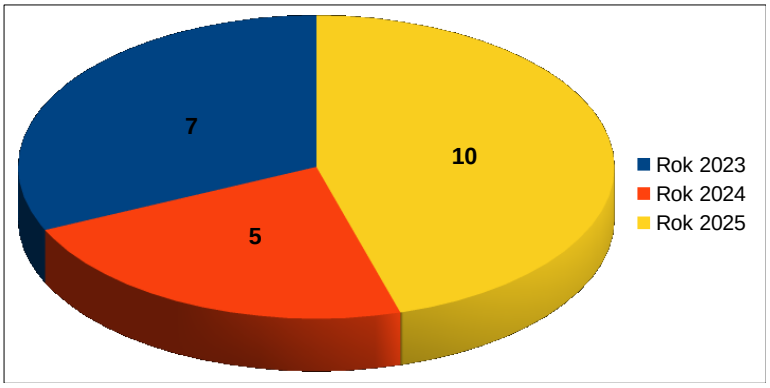
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w ciągu 3 lat prowadziło intensywne działania mające na celu poszukiwanie kandydatów na rodziców zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, a także propagowało idę rodzicielstwa zastępczego.
Corocznie organizowane były Dni Otwarte, podczas których funkcjonujące rodziny zastępcze pełniły dyżur, aby umożliwić przyszły kandydatom na rodziców zastępczych poznanie realiów pieczy zastępczej, codziennych radości i wyzwań jakie czekają przed rodzicem zastępczym oraz metod radzenia sobie z trudnościami. W spotkaniu uczestniczył również koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jak i pracownik socjalny PCPR.
Podczas Dnia Otwartego, zorganizowanego w roku 2026, kilka osób wykazało zainteresowanie pełnieniem funkcji rodziny zastępczej.
Na stronie internetowej PCPR, portalu społecznościowym FB umieszczane były ogłoszenia dotyczące poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz wolontariuszy. W siedzibie PCPR udostępniane były broszury i plakaty informacyjne na temat promowania idei rodzicielstwa zastępczego z informacjami o warunkach formalnych do spełnienia przez potencjalnych kandydatów. Osoby ubiegające

się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej mogły uzyskać informacje dot. rodzicielstwa zastępczego osobiście w siedzibie PCPR, telefonicznie lub za pośrednictwem internetu.
Apele dotyczące poszukiwania kandydatów na rodziców zastępczych, rozsyłane były do wszystkich Gmin, Organizacji pozarządowych oraz instytucji pomocowych.
Corocznie do wszystkich parafii na terenie Powiatu Proszowickiego wysyłane były pisma z prośbą o odczytanie apelu o poszukiwaniu kandydatów na rodziców zastępczych prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz zamieszczenie go na tablicy ogłoszeń.
W ciągu roku ukazywały się artykuły zachęcające do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
Od grudnia 2024r. Powiat Proszowicki jest poddzierżawcą gruntu na cele reklamowe dot. poszukiwania kandydatów na rodziców zastępczych oraz propagowania idei rodzicielstwa zastępczego.

3. Instytucjonalna piecza zastępcza

Kierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo-wychowawczej na pobyt całodobowy powinno następować dopiero w sytuacji, kiedy zostały wyczerpane możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Zgodnie w obowiązującymi przepisami prawa, do placówek opiekuńczo - wychowawczych trafiają dzieci starsze (powyżej 10. roku życia).

Wykres Nr 5. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2023 - 2025

Źródło: opracowanie własne

Na terenie powiatu proszowickiego nie funkcjonuje placówka opiekuńczo – wychowawcza, dlatego też dzieci wymagające umieszczenie w tej formie pieczy umieszczane są w placówkach na terenie innych powiatów (np. kazimierskim, dąbrowskim, miechowskim, buskim, nowotarskim).

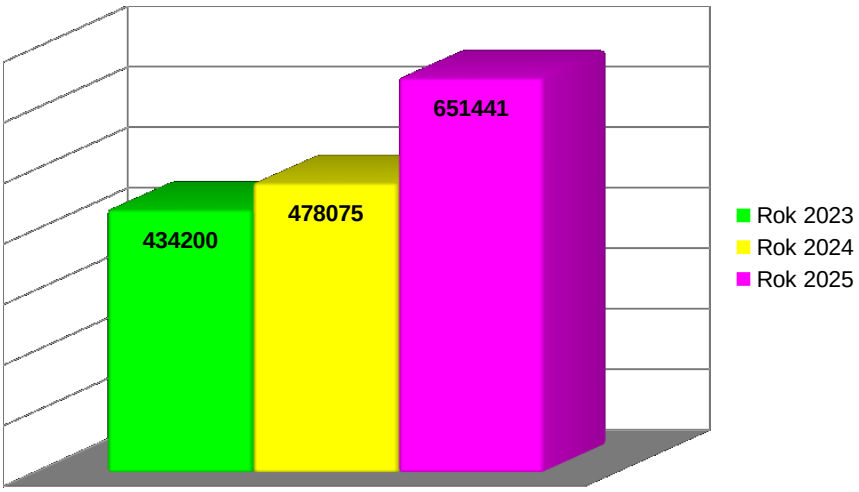
Tabela Nr 5. Środki finansowe przeznaczone na finansowanie pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych oraz pomoc dla wychowanków, którzy opuścili placówki w latach 2023 - 2025

Rodzaj świadczeń	Liczba dzieci/ osób	Wydatki
Rok 2023		
Pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	7	434 200
Pomoc dla wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej	3	
Rok 2024		
Pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	5	478 075
Pomoc dla wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej	3	
Rok 2025		
Pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	10	651 441
Pomoc dla wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej	3	

Źródło: opracowanie własne

Warunki finansowania pobytu dzieci w placówkach ustalana są w drodze porozumień pomiędzy właściwymi powiatami.

Wykres Nr 6. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na instytucjonalną pieczę zastępczą w latach 2023-2025

Źródło: opracowanie własne

W przeciągu 3 lat na instytucjonalną pieczę zastępczą wydatkowano łączna kwotę

w wysokości 1 563 716 zł (kwota w 2025r. wzrosła o 33,3% w stosunku do 2023r.). Były to wydatki nie tylko na finansowanie pobytu dzieci w placówkach, ale także pomoc dla wychowanków, którzy po osiągnięciu pełnoletności opuścili placówki opiekuńczo – wychowawcze (pomoc na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie, na usamodzielnienie).

4. Wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Usamodzielnienie to długotrwały proces wychowawczy, którego celem jest przygotowanie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. Proces ten jest ściśle uregulowany i obejmuje zarówno wsparcie finansowe, jak i pomoc osobistą.

W procesie usamodzielniania bardzo istotne jest wskazanie opiekuna usamodzielnienie oraz sporządzenie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, zwanego dalej IPU.

Opiekun usamodzielnienia to osoba, którą wskazuje wychowanek, a wybór danej osoby musi być zaakceptowany przez dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie właściwego ze względu na zamieszkanie wychowanka przed umieszczeniem go w pieczy. Osoba ta powinna dawać rękojmię należytego wykonywania obowiązków. Jej głównym celem jest wsparcie wychowanka w bezpiecznym i stabilnym przejściu w dorosłość oraz pomoc w uzyskaniu życiowej niezależności.

Wychowanek wraz z opiekunem przy udziale pracownika właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności, sporządzają indywidualny programu usamodzielnienia. Ważnym elementem programu jest ustalenie sytuacji rodzinnej, mieszkaniowej, edukacyjnej i społecznej wychowanka. Program określa także sposób uzyskania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu zatrudnienia przez osobę usamodzielnianą. Program ten jest zatwierdzany przez właściwego dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie i stanowi podstawę do przyznania świadczeń. powiatu właściwego do ponoszenia wydatków finansowych pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Program przez cały okres obowiązywania może być modyfikowany, gdy sytuacja wychowanka ulegnie zmianie.

Zgodnie z ustawą o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pełnoletni wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą mogą otrzymać:

- pomoc na kontynuowanie nauki,
- pomoc na usamodzielnienie,
- pomoc na zagospodarowanie,

- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc prawną, psychologiczną lub socjalną.

Wysokość pomocy uzależniona była od rodzaju pieczy zastępczej, w której wychowanek przebywał i czasu jaki tam spędził. Pomoc może być wypłacona, w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielnienia.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach lub u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego. Przysługuje od miesiąca złożenia wniosku jednak nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Wypłacana jest miesięcznie przez czas trwania roku szkolnego lub akademickiego.

Pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona, jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia. W przypadku gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie jest wypłacana po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki. W uzasadnionych przypadkach pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia. W przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności jej wysokość wynosi około dwukrotność podstawowej kwoty należnego świadczenia.

Tabela Nr 6. Wychowankowie pieczy zastępczej w latach 2023-2025

Rodzaj świadczeń	**Liczba wychowanków**
	Rok 2023
Pomoc na kontynuowanie nauki	9
Pomoc na usamodzielnienie	5
Pomoc na zagospodarowanie	3
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (mieszkanie chronione)	1
	Rok 2024
Pomoc na kontynuowanie nauki	8
Pomoc na usamodzielnienie	4
Pomoc na zagospodarowanie	4
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	0

(mieszkanie treningowe)	
	Rok 2025
Pomoc na kontynuowanie nauki	10
Pomoc na usamodzielnienie	2
Pomoc na zagospodarowanie	1
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (mieszkanie treningowe)	1

Źródło: opracowanie własne

Wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą korzystają głównie z pomocy finansowej – pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie i na zagospodarowanie.

Jedną z form wsparcia młodego człowieka jest mieszkanie treningowe, które zapewnia warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku i w integracji ze społecznością lokalną. Mieszkanie treningowe jest formą przygotowania do dorosłego życia. Pobyt w mieszkaniu przyznaje się osobie usamodzielnianej na maksymalny okres 24 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach czas pobytu może zostać przedłużony o okres do 12 miesięcy.

Mieszkanie treningowe to forma pomocy społecznej przygotowująca wychowanków, przy wsparciu specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia oraz trening codziennych umiejętności.

W mieszkaniu treningowym świadczone są usługi bytowe, praca socjalna oraz nauka w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia funkcji społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia.

Celem pobytu w mieszkaniu treningowym jest rozwijanie lub utrwalanie niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi oraz pełnienia ról społecznych, aby umożliwić prowadzenie samodzielnego życia.

W ramach mieszkania treningowego oferowane są:

- usługi bytowe – zapewnienie podstawowych warunków mieszkaniowych i sanitarnych,
- praca socjalna – wsparcie w rozwiązywaniu problemów życiowych i integracji społecznej,
- nauka samodzielności – zarządzania finansami, prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw urzędowych, utrzymywania kontaktów rodzinnych, poszukiwania pracy i utrzymania zatrudnienia,
- rozwijanie umiejętności społecznych – kształtowanie umiejętności komunikacji, rozwiązywanie konfliktów i budowanie relacji, podnoszenie samooceny,
- kształtowanie odpowiedzialności – rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji i ponoszenia ich konsekwencji,

VI. PLAN ROZWOJU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ – cele i kierunki działania

Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza kierunki działań Powiatu w zakresie tworzenia, wspierania i rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej. Stanowi podstawę do planowania i koordynowania działań mających na celu zwiększenie liczby rodzin zastępczych, podnoszenie jakości udzielanego wsparcia oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej możliwości wychowywania się w środowisku rodzinnym. Realizacja planu będzie uwzględniała rozpoznane potrzeby lokalne, dostępne zasoby oraz obowiązujące przepisy prawa.

CEL GŁÓWNY

Rozwój i dostosowanie systemu pieczy zastępczej w celu zapewnienia dzieciom bezpiecznych warunków do prawidłowego wzrostu oraz wsparcie rodzin zastępczych oraz usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej.

Cele szczegółowe	Sposób realizacji	Termin realizacji	Wskaźniki	Realizator/ Partnerzy
Poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Prowadzenie akcji informacyjnej o formach rodzicielstwa zastępczego we współpracy z OPS, instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, parafiami w celu pozyskania kandydatów. Organizacja Dni Otwartych	do 2029 r.	Liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych Liczba przekazanych materiałów promocyjnych	PCPR– Organizator rodzinnej pieczy zastępczej OPS, Ośrodki Adopcyjne, szkoły, parafie, media
	Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.	do 2029 r.	Liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych - zgodnie z ustalonym limitem	
Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej Wzmacnianie systemu opieki zastępczej nad dzieckiem i rodziną	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, grup wsparcia, spotkań integracyjnych lub okolicznościowych.	do 2029 r., w zależności od potrzeb	Liczba szkoleń dla rodzin zastępczych Liczba zorganizowanych grup wsparcia Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych lub okolicznościowych	PCPR– Organizator rodzinnej pieczy zastępczej Powiat Proszowicki, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, pedagodzy szkolni, psycholog, prawnik, pracownik socjalny, wolontariusze, Ośrodki Adopcyjne, specjaliści, organizacje pozarządowe, Sąd Rodzinny, podmioty
	Dostęp rodzin zastępczych do specjalistycznego wsparcia - poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, socjalne, superwizja, udział w realizowanym projekcie (wzmocnienie kompetencji i przeciwdziałanie wypaleniu	do 2029 r., w zależności od potrzeb.	Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa	

	zawodowemu)			lecznicze, rodziny pomocowe, rodziny do pomocy, szkoły ponadpodstawowe, uczelnie wyższe
	Wspieranie rodzin zastępczych poprzez pomoc wolontariuszy i zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy rodzin pomocowych, rodzin do pomocy przy opiece nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.	do 2029 r., zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.	Liczba rodzin objętych pomocą wolontariuszy, rodzin pomocowych, rodzin do pomocy	
	Zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	do 2029 r.	Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora	
	Dokonywanie okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej i okresowych ocen rodzin zastępczych.	Zgodnie z zapisami ustawy	Liczba okresowych ocen dzieci – zgodnie w wymogami ustawy. Liczba okresowych rodzin – zgodnie z harmonogramem	
	Wypłata świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych i wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych (świadczenia obligatoryjne i fakultatywne, systematyczne zwiększanie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych i rdd oraz kwot świadczeń)	do 2029 r.	Liczba wypłaconych świadczeń	
	Alternatywnie do rodzinnych form pieczy – utworzenie/ zlecenie prowadzenia placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego.	do 2029 r.	Liczba umieszczonych dzieci	
Pomoc i wsparcie usamodzielnianych wychowanków opuszczających rodziny zastępcze	Pomoc w tworzeniu programów usamodzielnienia, monitorowanie ich realizacji i aktualizacja.	do 2029 r.	Liczba sporządzonych IPU Liczba wychowanków, którzy po uzyskaniu pełnoletniości pozostali w pieczy zastępczej Liczba wychowanków, którzy po osiągnięciu pełnoletniości	PCPR– Organizator rodzinnej pieczy zastępczej OPS, pracownicy socjalni, wychowawcy, szkoły, specjaliści, organizacje pozarządowe,

			opuścili pieczę zastępczą	opiekunowie usamodzielnień
	Zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia - poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, socjalne, udział w realizowanym projekcie, wsparcie doradcy zawodowego, pośrednika pracy	do 2029 r. zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami	Liczba udzielonych porad – zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami	
	Prowadzenie mieszkania treningowego oraz utworzenie nowego mieszkania treningowego	do 2029 r.	Liczba osób zamieszkałych w mieszkaniu	
	Liczba wypłaconych świadczeń dla wychowanków pieczy zastępczej	do 2029 r., zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami	Liczba wypłaconych świadczeń – zgodnie ze złożonymi wnioskami	
Współpraca z rodziną biologiczną celem powrotu dziecka do środowiska rodzinnego	Współpraca pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej - spotkania asystentów rodzin z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej Organizowanie warsztatów podnoszących kompetencje rodziców biologicznych (Warsztaty Kompetencji Społecznych, Warsztaty Kompetencji Rodzicielskich, grupy wsparcia)	do 2029 r., zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami	Liczba zorganizowanych spotkań Liczba zorganizowanych warsztatów	PCPR– Organizator rodzinnej pieczy zastępczej OPS, asystenci rodzin, pracownicy socjalni, Sąd Rodzinny, kuratorzy, Policja, rodziny zastępcze, PPP
	Nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów między dziećmi w pieczy zastępczej i ich rodzicami biologicznymi (pomoc w organizowaniu spotkań rodziców z dziećmi).	Na bieżąco	Liczba spotkań – zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami	

Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej	Podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się pieczą zastępczą (np. seminaria, szkolenia, konferencje, samokształcenie, superwizja).	Na bieżąco, zgodnie z potrzebami	Liczba różnorodnych form podnoszenia kwalifikacji	PCPR – Organizator rodzinnej pieczy zastępczej, koordynator ROPS, firmy szkoleniowe, psycholog, OPS, Sąd, kuratorzy, PPP, szkoły
	Spotkania zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej	Na bieżąco	Liczba spotkań	
	Wsparcie psychologiczna mające na celu przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.	Na bieżąco, zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami.	Liczba osób, którym udzielono wsparcia	
	Organizowanie wspólnych szkoleń, konferencji przez instytucje zajmujące się tematyką pomocy dziecku i rodzinie	Zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami	Liczba zorganizowanych szkoleń, konferencji	

Źródła finansowania zadań

Cele szczegółowe	Źródło finansowania
Promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej	Środki własne powiatu
Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej Wzmacnianie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną	Środki własne powiatu, środki z innych powiatów, środki gminne, środki z budżetu państwa, środki unijne, środki innych samorządowych (gminnych i powiatowych)
Pomoc i wsparcie usamodzielnianych wychowanków opuszczających rodziny zastępcze	Środki własne powiatu, środki z budżetu państwa, środki unijne
Współpraca z rodziną biologiczną celem powrotu dziecka do środowiska rodzinnego	Środki własne powiatu, środki pozabudżetowe
Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej	Środki własne powiatu, środki z budżetu państwa, środki unijne

Plan rozwoju pieczy zastępczej skierowany jest na podejmowanie działań mających na celu promowanie idei rodzicielstwa zastępczego celem pozyskiwania nowych rodzin zastępczych oraz wsparcie funkcjonujących rodzin zastępczych.

Określone cele szczegółowe oraz podejmowane działania uwzględniają potrzeby w zakresie pieczy zastępczej oraz zintegrowaną współpracę z osobami i instytucjami pracującymi na rzecz pomocy dziecku i rodzinie. W programie położono nacisk na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej oraz wsparcie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Wsparcie usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych oraz wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez współpracę usamodzielnianych wychowanków z Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej, realizowanie Indywidualnych Programów Usamodzielnienia, wypłacanie świadczeń na zagospodarowanie, wypłacanie świadczeń na kontynuowanie nauki, wypłacanie świadczeń na usamodzielnienie, umożliwienie pobytu w mieszkaniu treningowym.

W związku z powyższym podejmowane będą następujące działania:

1. Zintensyfikowanie działań promujących rodzicielstwo zastępcze.
2. Prowadzenie kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej,
3. Zapewnienie szerokiej oferty wieloaspektowego wsparcia funkcjonujących rodzin

zastępczych, poprzez objęcie ich oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej dodatkowym wsparciem w ramach realizowanego projektu.

4. Poprawa postrzegania i świadomości społecznej w zakresie pieczy zastępczej poprzez promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym oraz budowanie pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej.

3. Wsparcie rodzin zastępczych w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych, wzmocnienie ich kompetencji, umiejętności wychowawczych i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.

4. Nawiązanie współpracy ze szkołami ponadpodstawowymi i uczelniami wyższymi w zakresie pozyskiwania wolontariuszy.

5. Pomoc wychowankom pieczy zastępczej poprzez wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, wsparcie rzeczowe i finansowe, wzmocnienie procesu aktywizowania się.

6. Przeprowadzenie superwizji dla rodzin zastępczych oraz pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w celu podniesienia poziomu kompetencji zawodowych.

7. Podejmowanie działań w celu utworzenia na terenie powiatu placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego.

1. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2027 - 2029

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej 3- letnie powiatowe programy rozwoju pieczy zastępczej winny zawierać coroczne limity rodzin zastępczych zawodowych. Biorąc pod uwagę dobro małoletnich dzieci, pozbawionych opieki rodziców biologicznych, należy limit ten dostosować do potrzeb zapewnienia właściwej opieki, jak również do możliwości finansowych powiatu. Należy zwrócić również uwagę, że pomimo prowadzonych działań promocyjnych nie ma wystarczającej liczby osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Planowane limity tworzenia rodzin zastępczych zawodowych w latach 2025-2027 są następujące:

- rok 2027 – 1 rodzina zastępcza zawodowa/ rodzinny domy dziecka
- rok 2028 – 2 rodziny zastępcze zawodowe / rodzinny domy dziecka
- rok 2029 - 1 rodzina zastępcza zawodowa / rodzinny dom dziecka / placówka opiekuńczo -wychowawcza typu rodzinnego.

Niski poziom opieki, niezaspokojenie potrzeb dziecka i brak wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców wywołuje zaburzenia w rozwoju psychicznym dziecka. Prowadzi do negatywnego ukształtowania się osobowości dziecka, sprzyja agresji oraz hamuje rozwój uczuć wyższych. Kryzys w rodzinie biologicznej powoduje umieszczenie dziecka m.in. w pieczy zastępczej.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz zorganizowania pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, systematyzuje ten obowiązek, jak również organizowanie, dla dzieci całkowicie pozbawionych wsparcia ze strony rodziny naturalnej, opieki zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej.

Program ten został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu proszowickiego oraz w oparciu o potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie proszowickim, oraz jest podstawą do pozyskiwania środków finansowych w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. W związku z tym konieczne jest pozyskiwanie na terenie powiatu kolejnych rodzin zawodowych.

2. Plan ograniczania instytucjonalnej pieczy zastępczej

Mając na uwadze trwający w Polce proces przechodzenia od wsparcia instytucjonalnego na rzecz wsparcia środowiskowego, na terenie naszego powiatu utrzymujemy politykę ukierunkowaną na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej. Choć zadanie to jest niezwykle trudne, gdyż opieka nad dzieckiem z dużym bagażem ciężkich doświadczeń życiowych „nie zachęca" osób do pełnienia funkcji rodzica zastępczego, niemniej jednak dalej będziemy starać się utrzymać ten trend. Oprócz kwestii wynikających ze zmieniających się przepisów prawnych na korzyść utrzymania tego kierunku naszych działań, przemawia fakt, iż opieka rodziców zastępczych daje większe szanse niż opieka wychowawcy w placówce na pojawienie się więzi między opiekunem, a dzieckiem. To między innymi indywidualna troska i miłość stanowią dla dziecka źródło poczucia własnej wartości. Owocuje to większą motywacją do podejmowania wyzwań związanych m.in. z nauką czy kontaktami społecznymi. Rodzice zastępczy dostarczają wzorców prawidłowo funkcjonujących dorosłych, które stanowią podstawę budowania zdrowych relacji z innymi ludźmi. Rodzinne formy pieczy zastępczej zapewniają dłuższe wsparcie dla usamodzielnionych, gdy młodzież

formalnie opuszcza rodzinę zastępczą, a faktycznie może w dalszym ciągu liczyć na jej pomoc.

W celu ograniczania liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej podejmowane będą wszelkie dostępne działania w celu zapewnienia miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka w pieczy instytucjonalnej traktowane będzie jako rozwiązanie ostateczne, stosowane wyłącznie w sytuacji braku możliwości zapewnienia opieki w formach rodzinnych. Jednocześnie, po umieszczeniu dziecka w pieczy instytucjonalnej sytuacja będzie na bieżąco monitorowana, w szczególności pod kątem możliwości powrotu do rodziny biologicznej lub przeniesienia do rodzinnej pieczy zastępczej.

Jednak należy mieć na uwadze, iż może się zdarzyć, że rodzinna piecza zastępcza nie zaspokoi potrzeb małoletnich, wówczas konieczne będzie tworzenie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

VII. Realizacja Programu

1. Skutki realizacji Programu

1. Wzrost liczby osób zainteresowanych rodzicielstwem zastępczym i chęcią pełnienia tej funkcji.
2. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
3. Wzmocnienie istniejących rodzin zastępczych poprzez podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy.
4. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych.
5. Skrócenie okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych bądź kierowanych do adopcji.
6. Pomoc wychowankom w przygotowaniu do procesu usamodzielnienia.
7. Podniesienie wiedzy i umiejętności wśród kadr współpracujących w obszarze pomocy rodzinie i dziecku.

2. Zagrożenia w realizacji działań

1. Brak osób chętnych do pełnienia funkcji rodzica zastępczego.
2. Trudności we współpracy z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
3. Postępujące starzenie się obecnej kadry opiekunów.
4. Bierność w zakresie współpracy ze strony wychowanków pieczy zastępczej.
5. Przeciągające się postępowanie sądowe dot. małoletnich dzieci skutkujące ich wieloletnim pobytem w pieczy.

6. Wypalenie zawodowe rodzin zastępczych i pracowników.
7. Brak wolontariuszy i rodzin pomocowych.
8. Ograniczony dostęp lub wydłużony czas oczekiwania do specjalistycznej opieki medycznej, zwłaszcza psychiatrycznej.
9. Rosnące potrzeby dzieci w zakresie wielospecjalistycznego wsparcia (psychoterapeutycznego, psychiatrycznego).

3. Adresaci Programu

Program skierowany jest bezpośrednio do:
- dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- osób pełniących funkcję rodzin zastępczych, rodzin pomocowych i rodzinnych domów dziecka,
- rodziców biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej,
- osób pracujących zawodowo w obszarze pieczy zastępczej,
- przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze wspierania pieczy zastępczej,
- instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

4. Realizatorzy Programu

Głównym realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej.
Zadania powyższego programu PCPR będzie wypełniać przy współpracy:
- Starostwa Powiatowego w Proszowicach,
- Ośrodków Pomocy Społecznej,
- Asystentów rodzin,
- Komendy Powiatowej Policji w Proszowicach,
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Proszowicach,
- Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego,
- rodzin zastępczych i pomocowych, rodzinnego domu dziecka, wychowanków pieczy zastępczej,
- instytucji oświatowych działających na terenie Powiatu Proszowickiego,
- ośrodków adopcyjnych,

- podmiotów leczniczych,
- organizacji pozarządowych, kościołów i innych związków wyznaniowych.

5. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitorowanie programu odbywać się będzie poprzez składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach corocznego sprawozdania z realizacji Programu, stanowiącego załącznik do informacji z działalności Centrum , a także poprzez sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej i przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego oraz bieżące aktualizowanie Centralnego Rejestru Pieczy Zastępczej. Program ma charakter otwarty i może podlegać ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

Zakończenie

Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2027 - 2029 przyczyni się do doskonalenia powiatowego systemu pieczy zastępczej, poprawy jakości opieki nad dziećmi oraz zwiększenie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Spis rysunków

Rysunek Nr 1. Model rodzinnej pieczy zastępczej
Rysunek Nr 2. Model instytucjonalnej pieczy zastępczej
Rysunek Nr 3. Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

Spis wykresów

Wykres Nr 1. Liczba rodzin zastępczych w latach 2023 - 2025 w podziale na typy rodzin zastępczych
Wykres Nr 2. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2020-2022 w podziale na typy rodzin zastępczych
Wykres Nr 3. Łączna liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w latach 2023-2025
Wykres Nr 4. Wysokość środków finansowych przeznaczonych dla rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2023-2025
Wykres Nr 5. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2023 – 2025
Wykres Nr 6. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na instytucjonalną pieczę zastępczą w latach 2023-2025

Spis tabel

Tabela Nr 1. Rodzinna piecza zastępcza w Województwie Małopolskim w latach 2023-2025
Tabela Nr 2. Instytucjonalna piecza zastępcza w Województwie Małopolskim w latach 2023-2025
Tabela Nr 3. Liczba dzieci, które opuściły rodzinę zastępczą w latach 2023 - 2025
Tabela Nr 4. Świadczenia dla rodzin zastępczych i wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2023 - 2025
Tabela Nr 5. Środki finansowe przeznaczone na finansowanie pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych oraz pomoc dla wychowanków, którzy opuścili placówki w latach 2023 – 2025
Tabela Nr 6. Wychowankowie pieczy zastępczej w latach 2023-2025